

Zasiłki 2023

Przepisy z komentarzem
Praktyczne przykłady

Zasiłki 2023

Przepisy z komentarzem
Praktyczne przykłady

Spis treści

WSTĘP	7
1. OSOBY UPRAWNIONE DO ZASIŁKÓW Z UBEZPIECZENIA CHOROBOWEGO	8
2. PŁATNICY SKŁADEK ZOBOWIĄZANI DO WYPŁATY ZASIŁKÓW	9
3. ŚWIADCZENIA PIENIĘŻNE W RAZIE CHOROBY I MACIERZYŃSTWA	11
3.1. Wynagrodzenie za czas choroby	11
3.1.1. Prawo do wynagrodzenia za czas choroby	11
3.1.2. Okres wypłaty wynagrodzenia za czas choroby	12
3.1.3. Zasady wypłaty wynagrodzenia za czas choroby w razie niezdolności do pracy na przełomie roku kalendarzowego	13
3.1.4. Wysokość wynagrodzenia za czas choroby	14
3.2. Zasiłek chorobowy	14
3.2.1. Prawo do zasiłku chorobowego w czasie trwania ubezpieczenia chorobowego	14
3.2.2. Okres wyczekiwania na prawo do zasiłku chorobowego	17
3.2.3. Okres zasiłkowy i zasady jego zliczania	20
3.2.4. Prawo do zasiłku chorobowego z tytułu niezdolności do pracy przypadającej na przełomie roku kalendarzowego	25
3.2.5. Okresy, za które zasiłek chorobowy nie przysługuje	26
3.2.6. Prawo i brak prawa do zasiłku chorobowego po ustaniu tytułu ubezpieczenia chorobowego	27
3.2.7. Wysokość zasiłku chorobowego	33
3.3. Świadczenie rehabilitacyjne	35
3.3.1. Prawo do świadczenia rehabilitacyjnego	35
3.3.2. Wysokość świadczenia rehabilitacyjnego	36
3.3.3. Brak prawa do świadczenia rehabilitacyjnego	36
3.4. Zasiłek wyrównawczy	38
3.4.1. Prawo do zasiłku wyrównawczego	38

3.4.2. Wysokość zasiłku wyrównawczego	39
3.4.3. Brak prawa do zasiłku wyrównawczego	39
3.5. Zasiłek macierzyński i okres jego wypłaty	40
3.5.1. Prawo do zasiłku macierzyńskiego z tytułu urodzenia dziecka w czasie trwania ubezpieczenia chorobowego	40
3.5.1.1. Zasiłek macierzyński dla pracowników za okres urlopu macierzyńskiego	40
3.5.1.2. Zasiłek macierzyński dla pracowników za okres urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego	48
3.5.1.3. Zasiłek macierzyński za okres urlopu rodzicielskiego	48
3.5.1.4. Zasiłek macierzyński z tytułu urlopu ojcowskiego	54
3.5.1.5. Zasiłek macierzyński dla ubezpieczonych niebędących pracownikami	55
3.5.2. Prawo do zasiłku macierzyńskiego z tytułu urodzenia dziecka po ustaniu ubezpieczenia chorobowego	55
3.5.3. Prawo do zasiłku macierzyńskiego z tytułu urodzenia dziecka w czasie urlopu wychowawczego	56
3.5.4. Zasiłek w wysokości zasiłku macierzyńskiego	57
3.5.5. Wysokość zasiłku macierzyńskiego	57
3.5.6. Podwyższenie zasiłku macierzyńskiego do kwoty świadczenia rodzicielskiego	59
3.5.7. Brak prawa do zasiłku macierzyńskiego	59
3.6. Zasiłek opiekuńczy	60
3.6.1. Prawo do zasiłku opiekuńczego i jego wysokość	60
3.6.2. Okres wypłaty zasiłku opiekuńczego	65
3.6.3. Brak prawa do zasiłku opiekuńczego	67
4. ZASADY USTALANIA PODSTAWY WYMIARU ZASIŁKÓW	69
4.1. Wynagrodzenie stanowiące podstawę wymiaru	69
4.2. Uzupelnianie wynagrodzenia	73
4.2.1. Uzupelnianie wynagrodzenia stałego	73
4.2.2. Uzupelnianie wynagrodzenia zmiennego	74
4.3. Okres, z którego wynagrodzenie stanowi podstawę wymiaru	76

4.4.	Wliczanie do podstawy wymiaru zasiłków wynagrodzenia z tytułu: umowy zlecenia, godzin nadliczbowych i za urlop wypoczynkowy	80
4.5.	Premie, nagrody i inne składniki wynagrodzenia uwzględniane i nieuwzględniane w podstawie wymiaru zasiłków	84
4.6.	Zasady uwzględniania w podstawie wymiaru zasiłku składników wynagrodzenia przysługujących za okresy miesięczne, kwartalne i roczne oraz przysługujące do określonego terminu i inne	87
4.6.1.	Składniki przysługujące za okresy miesięczne	87
4.6.2.	Składniki przysługujące za okresy kwartalne	89
4.6.3.	Składniki przysługujące za okresy roczne	92
4.6.4.	Składniki przysługujące za okresy półroczne	95
4.6.5.	Składniki wypłacane jednorazowo	96
4.6.6.	Składniki przysługujące, ale niewypłacone do czasu ustalania podstawy wymiaru	97
4.6.7.	Składniki przysługujące do określonego terminu	99
4.6.8.	Składniki wynagrodzenia a zmiana wymiaru czasu pracy	101
4.7.	Ponowne ustalanie podstawy wymiaru zasiłków	103
4.7.1.	Inne przypadki ponownego ustalania prawa do zasiłków	104
4.8.	Zmiana wymiaru czasu pracy	106
4.8.1.	Podstawa wymiaru zasiłku chorobowego dla kobiet w ciąży i zasiłku macierzyńskiego w razie obniżenia wymiaru czasu pracy z powodu COVID-19	108
4.9.	Minimalna i maksymalna podstawa wymiaru zasiłku	109
4.10.	Obliczanie świadczenia rehabilitacyjnego	111
4.11.	Podstawa wymiaru zasiłków – praktyczne schematy	112
5.	ZASADY POSTĘPOWANIA PRZY WYPŁACIE ZASIŁKÓW	116
5.1.	Terminy wypłaty świadczeń	116
5.2.	Tryb odwoławczy	117
5.3.	Przedawnienie roszczeń	118
5.4.	Dokonywanie potrąceń z zasiłków	118

5.5. Finansowanie świadczeń i ich rozliczanie	120
5.6. Dokumentowanie prawa do świadczeń	120
6. ODPOWIEDZIALNOŚĆ PŁATNIKÓW SKŁADEK W RAZIE NIEWYKONYWANIA OBOWIĄZKÓW W ZAKRESIE USTALANIA PRAWA DO ŚWIADCZEŃ I ICH WYPŁATY	122
8. WYKAZ AKTÓW PRAWNYCH	123

WSTĘP

Wiedza dotycząca zasad przyznawania, obliczania oraz wypłacania świadczeń chorobowych jest ważna nie tylko dla płatników składek uprawnionych do wypłaty tego rodzaju świadczeń, ale również tych, którzy nie posiadają takiego prawa. Płatnicy składek wypłacający świadczenia chorobowe muszą – na podstawie zaistniałych okoliczności oraz dokumentów je potwierdzających – stwierdzić, czy danej osobie przysługuje określone świadczenie oraz w jakiej wysokości. Następnie ustalają wysokość podstawy wymiaru, a także kwotę samego świadczenia i wypłacają je w obowiązującym terminie. Z kolei płatnicy nieuprawnieni do wypłaty świadczeń muszą przyjąć od ubezpieczonego dokumenty potwierdzające prawo do danego świadczenia i przekazać je do ZUS, aby organ ten podjął wypłatę. Ta grupa płatników sporządza także dodatkowe dokumenty potwierdzające uzyskane przez ubezpieczonego dochody, na podstawie których ZUS obliczy kwotę przysługującego świadczenia chorobowego. Oznacza to, że mimo iż nie wypłacają świadczenia, muszą znać zasady ustalania prawa do świadczeń oraz podstawy wymiaru.

Oddajemy do Państwa rąk publikację zawierającą wyjaśnienia i interpretacje przepisów w zakresie ubezpieczenia chorobowego i przysługujących z tego tytułu świadczeń, które umożliwią prawidłowe wykonywanie obowiązków przez płatników składek w 2023 roku – z uwzględnieniem zmian obowiązujących od 26 kwietnia 2023 roku.

1. OSOBY UPRAWNIONE DO ZASIŁKÓW Z UBEZPIECZENIA CHOROBOWEGO

Świadczenia pieniężne z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa przysługują osobom objętym ubezpieczeniem chorobowym. Ubezpieczeniu chorobowemu podlegają osoby, o których mowa w art. 11 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn.: Dz.U. z 2022 r. poz. 1009 ze zm.).

Obowiązkowo ubezpieczeniu chorobowemu podlegają:

- 1) pracownicy, z wyłączeniem sędziów i prokuratorów,
- 2) członkowie rolniczych spółdzielni produkcyjnych i spółdzielni kółek rolniczych,
- 3) osoby odbywające służbę zastępczą,
- 4) małżonek Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.

Dobrowolnie ubezpieczeniu chorobowemu podlegają, na swój wniosek, osoby objęte obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi:

- ▶ osoby wykonujące pracę nakładczą,
- ▶ osoby wykonujące pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia oraz osoby z nimi współpracujące, w tym osoby świadczące pracę na podstawie umowy uaktywniającej określonej przepisami ustawy z 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz.U. z 2021 r. poz. 75 ze zm.),
- ▶ osoby prowadzące pozarolniczą działalność oraz osoby z nimi współpracujące,
- ▶ osoby współpracujące z przedsiębiorcą będącym osobą fizyczną, który nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym przez 6 miesięcy od dnia podjęcia działalności gospodarczej, jeżeli podjęty współpracę przed 1 października 2018 r. i zostały zgłoszone z tego tytułu do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego przed tą datą,
- ▶ doktoranci, którzy rozpoczęli studia doktoranckie nie wcześniej niż w roku akademickim 2019/2020,
- ▶ osoby wykonujące odpłatnie pracę na podstawie skierowania do pracy, w czasie odbywania kary pozbawienia wolności lub tymczasowego aresztowania,
- ▶ duchowni.

2. PŁATNICY SKŁADEK ZOBOWIĄZANI DO WYPŁATY ZASIŁKÓW

Płatnicy składek na ubezpieczenie chorobowe, którzy zgłaszają do ubezpieczenia chorobowego powyżej 20 ubezpieczonych (21 osób i więcej), wypłacają zasiłki swoim ubezpieczonym w czasie trwania ubezpieczenia. Liczbę ubezpieczonych ustala się na rok kalendarzowy według stanu na 30 listopada poprzedniego roku kalendarzowego. Przy ustalaniu liczby ubezpieczonych zgłoszonych do ubezpieczenia chorobowego na 30 listopada należy uwzględnić:

- 1) pracowników (w tym również uczniów),
- 2) osoby wykonujące pracę nakładczą, które podlegają ubezpieczeniu chorobowemu,
- 3) osoby wykonujące pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia oraz osoby z nimi współpracujące, które podlegają ubezpieczeniu chorobowemu,
- 4) osoby prowadzące działalność pozarolniczą oraz osoby z nimi współpracujące, które podlegają ubezpieczeniu chorobowemu.

W liczbie ubezpieczonych nie należy uwzględniać:

- ▶ osób przebywających na urloпах wychowawczych,
- ▶ osób przebywających na urloпах bezpłatnych,
- ▶ duchownych podlegających ubezpieczeniu chorobowemu.

W stosunku do płatników składek, którzy na 30 listopada nie zgłaszali nikogo do ubezpieczenia chorobowego, liczbę ubezpieczonych ustala według stanu na pierwszy miesiąc, w którym dokonali takiego zgłoszenia.

We wszystkich pozostałych przypadkach płatnikiem zasiłków jest oddział ZUS. Oznacza to, że oddziały ZUS ustalają prawo do zasiłków, obliczają zasiłki i dokonują ich wypłaty dla:

- ▶ ubezpieczonych, których płatnicy składek zgłaszają do ubezpieczenia chorobowego nie więcej niż 20 ubezpieczonych (20 ubezpieczonych i mniej),